

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/185/2023
Identifikačné číslo spisu: 8212208934
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8212208934.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. Q., narodenej XX. K. XXXX, XXX XX F. XXX, 2/ H. X. Q., narodeného X. E. XXXX, XXX XX F. XX, 3/ P. S.Š., narodenej XX. E. XXXX, XXX XX S. XXX, všetci zastúpení advokátom JUDr. Stanislavom Súletym, Nám. SNP 1, Bardejov, proti žalovaným 1/ Q. H., narodenému X. Q. XXXX, XXX XX F. XXX, zastúpenému advokátom JUDr. Branislavom Kahancom, Vajanského 33, Prešov, 2/ Q. D., narodenej X. Q. XXXX, XXX XX Y. XXX, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 1C/226/2012, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18Co/24/2019 z 18. novembra 2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný 1/ je povinný zaplatiť žalobcom 1/, 2/ a 3/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Žalovanej 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 1C/226/2012-262 z 28. júna 2018 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“ alebo „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že prvým výrokom určil, že do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne 1/ H. Q., rodenej O., narodenej XX. K. XXXX, a jej nebohého manžela X. Q., narodeného XX. X. XXXX, naposledy bytom F. XXX, ktorý zomrel X. Q. XXXX, patria nehnuteľnosti v katastrálnom území F., obec Gerlachov, okres Bardejov, a to geometrickým plánom č. 67/2012 vyhotoviteľa H., IČO: 34 995 862, zo dňa 24. septembra 2012, autorizačne overeného H. 26. septembra 2012, a to novovytvorené parcely CKN č. 222/3 - zastavané plochy a nádvoría o výmere 27 m² a CKN č. 222/4 - orná pôda o výmere 22 m² a druhým výrokom priznal každému zo žalobcov 1/ až 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalovanému 1/.

2. Súd prvej inštancie rozsudok odôvodnil právne podľa § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), podľa § 123 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v znení účinnom v čase uzavretia kúpnej zmluvy v roku 1978, ďalej podľa § 123 OZ, § 124, § 126 ods. 1, § 134 ods. 1 OZ a vecne odôvodnil rozsudok tým, že v roku 1978 žalobkyňa 1/ a právny predchodca žalobcov 2/ a 3/ nadobudli do bezpodielového vlastníctva parcely č. PK-EN 222/1 a č. PK-EN 222/4. Vedľajšiu parcelu č. PK-EN 222/3 nadobudla U. H., matka žalovaného 1/, ktorá bola účastníčkou tejto zmluvy a ktorá následne nehnuteľnosti previedla na svojho syna.

3. Žalovaný 1/ si pozemok ohradil plotom okolo roku 1983. V roku 2010 si žalovaný 1/ dal vytýčiť hranicu pozemku a zistil, že má menší pozemok o niekoľko centimetrov. Pri technicko-hospodárskom mapovaní (THM) v roku 1980 došlo k chybe pri zameraní a od roku 2010 mal začať žalovaný 1/ robiť žalobcom prieky, odkopávať z ich parcely, chcel zbúrať plot a tesne vedľa neho postaviť plot nový na parcele patriacej žalobcom.

4. Súd prvej inštancie sa v prvom rade zaoberal otázkou naliehavého právneho záujmu a dospel k záveru o jeho danosti, keďže je tu rozpor stavu užívacieho so stavom právnym a bez rozhodnutia súdu by predmetné nehnuteľnosti nemohli byť predmetom dedičstva po právnom predchodcovi žalobcov 2/ a 3/ neb. X. Q. (pôvodne v žalobe žalobca 1/). Vykonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobkyňa 1/ a jej nebohý manžel na základe geometrického plánu z roku 1978 nadobudli nehnuteľnosti vedené ako parcely č. PK-EN 222/1 a PK-EN 222/4 a tento geometrický plán bol súčasťou kúpnej zmluvy. Medzi geometrickým plánom a grafickým znázornením nebol rozdiel. Z technicko-hospodárskeho mapovania (THM), ktoré sa v roku 1980 uskutočnilo v obci Gerlachov a výsledkom ktorého bolo vytvorenie nového mapového operátu zisťovaním skutočného stavu vlastníctva, vyplynulo, že sporné nehnuteľnosti tvorili súčasť vlastníctva žalobkyne 1/ a jej neboheho manžela, ktorý ich nerušené a dobromyseľne užívali. Súd prvej inštancie uzavrel, že predmetné nehnuteľnosti nadobudli žalobkyňa 1/ a jej nebohý manžel na základe kúpnej zmluvy, ktorá predstavuje platný titul nadobudnutia vlastníckeho práva, preto patrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a do roku 2010 ich užívali nerušené a dobromyseľne. Ako nedôvodnú okresný súd vyhodnotil námietku žalovaného 1/, že žalované nehnuteľnosti patria do dedičstva, a nie do zaniknutého BSM. V danej veci poukázal na Občiansky zákonník, ktorý určuje pravidlá a postup pri vyporiadaní BSM, ktorý predchádza dedičskému konaniu. Bolo preto potrebné najprv vyporiadať zaniknuté BSM a v závislosti od takéhoto vyporiadania možno pokračovať v prípadnom dedičskom konaní po nebohom manželovi žalobkyne 1/.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

5. O odvolaní žalovaných rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 18Co/24/2019 z 18. novembra 2019 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“ alebo „rozsudok krajského súdu“), ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a priznal žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % vo vzťahu k žalovaným 1/ a 2/.

6. V odôvodnení uviedol, že kúpnu zmluvou spísanou v notárskej zápisnici sp. zn. N 349/78, Nz 355/78 z 12. mája 1978 neb. X. Q. s manželkou H. nadobudli nehnuteľnosti v k. ú. F. v zápisnici č. 18, mpč. 202, v zápisnici č. 54, mpč. 203/a ako aj v zápisnici č. 20, mpč. 204/a, ktorá podľa geometrického plánu č. 762-0091-75 z 11. novembra 1975 je vedená v PK-EN pod č. 222/1 vo výmere 1045 m² a PK-EN pod č. 222/4 vo výmere 230 m². Z odpisu výkazu plôch na rozdelenie parciel č. 222, 225, 231, 226 a vyvlastňovacieho súpisu nehnuteľností a práv z 11. novembra 1975 bolo zrejmé, že parcela PK-EN č. 222/1 bola vytvorená z pozemkov zapísaných v zápisnici č. 18, mpč. 202 vo výmere 355 m², v zápisnici č. 54, mpč. 203/a o výmere 221 m² a v zápisnici č. 20, mpč. 204/a o výmere 469 m² a parcela PK-EN č. 222/4 o výmere 230 m² bola vytvorená z pozemku evidovaného v zápisnici pod č. 54, mpč. 203/a, ktorých vlastníckmi sa na základe kúpnej zmluvy vo forme notárskej zápisnice z 12. mája 1978 stali X. Q. a jeho manželka H. Parcela PK-EN č. 222/3 bola vytvorená z pozemku evidovaného v zápisnici pod č. 20, mpč. 204/a o výmere 483 m² a v zápisnici č. 356, mpč. 205 o výmere 586 m², ktorej vlastníkom v tom čase bola U. H., matka žalovaného 1/.

7. Rozhodnutím Správy katastra Bardejov zo 6. decembra 2010 č. X 185/2010/Hu došlo v katastrálnej mape k oprave chybného zákresu hraníc medzi pozemkami registra C - 221, 220, 222/1 a 222/2. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia je zrejmé, že sa tak stalo pre zistenie nesúlady medzi zákresom platnej vektorovej mapy a zameraním, ktoré bolo prevedené pri technicko-hospodárskom mapovaní (THM) v roku 1980. Uvedené rozhodnutie bolo zrušené rozhodnutím Správy katastra Bardejov č. X 185/2010-Hu z 20. marca 2012 a to po podaní protestu prokurátora, (l. č. 22-24 súdneho spisu). Odvolací súd uzavrel, že žalobkyňa 1/ a jej nebohý manžel boli pri užívaní pozemkov dobromyseľný, čo odvolací súd vyvodil z kúpenej zmluvy z roku 1978, z užívania pozemkov vo vymedzených hraniciach, ktoré potvrdil žalovaný 1/ postavením oplotenia a z doby držby bez sporov - od roku 1978 do roku 2010, teda viac ako 10 rokov.

8. V odvolaní namietanej formulácii výroku rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd uviedol, že ju považuje za nedôvodnú. Zo žaloby a vydaného rozsudku vyplýva, že sporné nehnuteľnosti nadobudla žalobkyňa s manželom do BSM za trvania manželstva, BSM zaniklo smrťou manžela a v dedičskom konaní bude vlastníctvo žalobkyne 1/ a ďalších dedičov k predmetným nehnuteľnostiam prejednané a vysporiadané.

Dovolanie

9. Proti predmetnému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/ (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, navrhujúc napadnutý rozsudok v celom rozsahu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

10. Dovolateľ poukázal na neuspokojivé odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ktorý v bode 15. uviedol, že námietku žalovaného 1/ týkajúcu sa formulácie výroku súdu prvej inštancie považuje za veľmi formálnu, avšak už neuviedol v čom spočíva jej formálnosť. Podľa dovolateľa sa odvolací súd v rozsudku nevysporiadal s námietkou žalovaného 1/ o neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na určenie vlastníctva ako aj namietanou neopodstatnenosťou prvého výroku rozsudku okresného súdu. Odvolací súd si podľa dovolateľa len mechanicky osvojil názor súdu prvej inštancie, pričom bolo povinnosťou odvolacieho súdu zaoberať sa touto podstatnou námietkou a podrobiť ju súdnemu prieskumu.

11. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ uviedol, že za nesprávny považuje záver súdu prvej inštancie v bode 55. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý bol potvrdený odvolacím súdom v bode 15. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu. Žalobcovia sa mali domáhať určenia, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi v režime bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pričom rozhodujúcim okamihom pre určenie naliehavého právneho záujmu mal byť deň smrti poručiteľa. Predmetom určovacej žaloby nemohlo byť určenie práva za dobu minulú tak, ako to uviedol súd prvej inštancie vo výrokovej časti rozsudku. Ak zaniklo manželstvo poručiteľa jeho smrťou, vyporiada sa BSM v konaní o dedičstve po poručiteľovi, v ktorom sa určí, čo z majetku patrí pozostalému manželovi a čo patrí do dedičstva. Žalobcovia preto podľa dovolateľa nemali na požadovanom určení naliehavý právny záujem. V tejto súvislosti dovolateľ poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3MCdo/4/2013 z 31. marca 2014, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 3/2015 a na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/156/2018 z 20. marca 2019 a sp. zn. 1Cdo/103/2018 zo 16. júla 2019, od ktorých sa podľa názoru dovolateľa odvolací súd odklonil.

12. K dovolaniu žalovaného 1/ sa vyjadrili žalobcovia, ktorí sa stotožnili so skutkovým a právnym záverom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu. K dovolacej námietke podľa § 420 písm. f) CSP poukázali na bod 44. rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom sa súd prvej inštancie vyjadril k existencii naliehavého právneho záujmu a uviedli, že podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/8/2016 rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, o nepreskúmateľné rozhodnutie by išlo len ak by neobsahovalo žiadne

odôvodnenie. K dovolateľom namietanej formulácii petitu žaloby žalobcovia uviedli, že s touto otázkou sa v odôvodnení rozhodnutia jasne a výstižne vysporiadal tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd. Dovolanie žalovaného 1/ preto považujú za nedôvodné.

13. K dovolaniu žalovaného 1/ sa vyjadrila žalovaná 2/ tak, že sa plne stotožňuje s rozhodnutiami odvolacieho i prvostupňového súdu.

Posúdenie veci dovolacím súdom

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd SR“ alebo „dovolací súd“ alebo „NS SR“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ odmietne.

15. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

16. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

17. V danom prípade z dovolania žalovaného 1/ vyplýva, že napáda rozsudok odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu na základe § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

18. V zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

20. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom odvolacom návrhu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

21. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho

odôvodnenia dovolaním napádaného rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľovi znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

22. Aj v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR platí, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku. Iba skutočnosť, že dovolatelia sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňujú, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

23. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozhodnutia vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998), čo v preskúmvanej veci bolo splnené.

24. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť uplatneného nároku, resp. námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

25. Dovolateľ vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietal absenciu vysporiadania sa s námietkou existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu a mechanické osvojenie si názoru súdu prvej inštancie vyjadreného v bode 55. rozsudku súdu prvej inštancie odvolacím súdom k danej otázke.

26. Uvedenú vytýkanú vadu dovolací súd nepovažuje za opodstatnenú. Dovolateľ v dovolaní explicitne uviedol, že odvolaciemu súdu vyčíta nedostatočné odôvodnenie v otázke existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu. Z textu dovolania z bodu 11. ďalej vyplýva, že dovolateľ nesúhlasí s názorom odvolacieho súdu o tom, že žaloba je dôvodná a že je/bolo potrebné najprv určiť, že sporné nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (pôvodne žalobcov 1/ a 2/), a tento záver odvolacieho súdu považuje dovolateľ za nezdôvodnený lebo je názoru, že na takéto určenie/rozhodnutie absentuje naliehavý právny záujem žalobcov. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľ stotožňuje dve právne otázky (naliehavý právny záujem a formuláciu výroku), ktoré spolu úzko súvisia a na seba nadväzujú, ale vo vzťahu k dovolacej námietke podľa § 420 písm. f) CSP je potrebné sa nimi zaoberať samostatne.

27. K námietke nedostatočného odôvodnenia naliehavého právneho záujmu, dovolací súd poukazuje jednak na rozsudok okresného súdu, ktorý sa explicitným spôsobom zaoberal otázkou naliehavého právneho záujmu žalobcov v spore v bode 44. rozsudku z 28. júna 2018. Uviedol, že v tomto spore ide

o určovací žalobu preto sa prioritne zaoberal otázkou či je daný naliehavý právny záujem. Dospel k záveru, že žalobcovia preukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení vlastníctva keďže bez tohto určenia by bolo postavenie žalobcov neisté, keďže je tu rozpor medzi právnym stavom a stavom užívacím. Odvolací súd sa k uvedeným záverom pripojil aj v bode 5. odôvodnenia rozsudku z 18. novembra 2019.

28. K námietke nedostatočného odôvodnenia formulácie žalobného návrhu, a teda k otázke či súdom malo byť určené, že nehnuteľnosti patria do zaniknutého BSM alebo do dedičstva po poručiťovi, dovolací súd poukazuje na bod 15. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd vyjadril k danej otázke tak, že nastolenú otázku žalovaného 1/ považoval za formalizmus a jej riešenie súdom prvej inštancie považoval za správne. Sporné nehnuteľnosti podľa odvolacieho súdu nadobudla žalobkyňa 1/ spolu s manželom do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v dedičskom konaní bude vlastníctvo žalobkyne 1/ a ďalších dedičov vysporiadané. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že súd v odvolacom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). V danom prípade sa k formulácii žalobného návrhu vyjadril okresný súd v bode 55. rozsudku a odvolací súd v bode 15. rozsudku krajského súdu.

29. Odôvodnenie obsiahnuté vo vyššie uvedených bodoch rozsudkov súdu prvej inštancie aj krajského súdu v celom jeho kontexte spĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, keďže zodpovedá základnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami, úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej, pričom argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé.

30. Dovolací súd uzatvára, že rozsudok odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia vyplývajúce z § 393 ods. 2 a 3 CSP a z § 220 ods. 2 a 3 CSP, preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný. Je z neho dostatočne zrejmé, akými úvahami sa riadil a aké závery zaujal k právnemu posúdeniu. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Stotožnenie sa z názorom súdu prvej inštancie nemožno považovať za vadu, ktorá by zakladala dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, preto dovolací súd dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

31. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky:

- a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

32. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

33. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne

závery.

34. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. Tento dôvod prípustnosti sa viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

35. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou odvolacieho súdu“. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“ (R 83/2018).

36. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie v otázke existencie, respektíve neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na určenie a v tejto súvislosti poukázal na právne závery Najvyššieho súdu SR vyjadrené jednak v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3MCdo/4/2013 z 31. marca 2014, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 3/2015 a na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/156/2018 z 20. marca 2019 a sp. zn. 1Cdo/103/2018 zo 16. júla 2019.

37. Podľa § 195 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) ak zaniklo manželstvo poručiteľa jeho smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho, vyporiada sa bezpodielové spoluvlastníctvo manželov v konaní o dedičstve po poručiteľovi.

38. Podľa § 195 ods. 2 CMP bezpodielové spoluvlastníctvo manželov sa môže vyporiadať dohodou medzi pozostalým manželom a dedičmi, uzavretou písomne alebo ústne do zápisnice, ktorá podlieha schváleniu súdom. Ak nedôjde k dohode, rozhodne o vyporiadaní súd.

39. Podľa § 195 ods. 3 CMP ak sú medzi účastníkmi sporné skutočnosti o rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, na sporný majetok sa neprihliada. Ustanovenie § 198 ods. 2 sa použije primerane.

40. V dovolaní žalovaného 1/ nie je sformulovaná otázka, ktorú má dovolací súd zodpovedať. V tejto súvislosti však dovolací súd poukazuje na nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 336/2019 zo dňa 9. júna 2020, podľa ktorého nie je správne, ak sa Najvyšší súd SR zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ prípadne v dovolaní označí ako právnu otázku, a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto by Najvyšší súd SR nemal posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421

CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale druhej strane ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou Najvyššieho súdu SR „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (I. ÚS 336/2019).

41. Podľa obsahu dovolania je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že za otázku, od ktorej sa odvolací súd pri rozhodovaní mal podľa dovolateľa odkloniť je: Či sa dedičia poručiteľa môžu domáhať určenia, že vec patrí do zaniknutého bezpodielového vlastníctva manželov a či môžu mať naliehavý právny záujem na takejto určovacej žalobe.

42. Najvyšší súd SR zanalyzoval rozhodnutia dovolacieho súdu, na ktoré poukazuje dovolateľ a dospel k záveru, že označené rozhodnutia neriešia analogickú skutkovú a právnu situáciu.

43. Rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3MCdo/4/2013, sp. zn. 8Cdo/156/2018 a sp. zn. 1Cdo/103/2018 vychádzajú z odlišnej skutkovej situácie v tom, že žalobcovia ako dedičia až po smrti poručiteľa podali žalobu, ktorou sa domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Ani v jednom prípade, na ktorý poukazuje dovolateľ, nehnuteľnosti pôvodne nepatrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré v čase podania žaloby na súd aj existovalo. Rozhodujúcou okolnosťou v tomto spore je, že žalobu podali manželka X. Q. a manželka H. dňa 15. októbra 2012. Až v priebehu súdneho konania X. Q.L. (pôvodne označený ako žalobca 1/) X. Q. XXXX zomrel. Petít v žalobe bol teda formulovaný správne, na určenie, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov - žalobcov 1/ a 2/. Následne do procesných práv poručiteľa (žalobcu 1/) vstúpili dedičia, označení aktuálne v súdnom spore ako žalobcovia 2/ a 3/ a bol upravený petít tak, že súd určil, že sporné nehnuteľnosti patria do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

44. Určovacou žalobou môže byť určené len jestvovanie práva, ale i v tomto smere sú judikované výnimky. V tomto spore, zo žaloby a petitu vyplýva, že (pôvodní) žalobcovia sa domáhali, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi požadovaných nehnuteľností. A v čase vyhlásenia rozsudku, že nehnuteľnosti patria do už zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov, teda, že pôvodne označený žalobca 1/ a aktuálne označená žalobkyňa 1/ boli ku dňu smrti X. Q. staršími bezpodielovými spoluvlastníkmi predmetných pozemkov. Teda v zmysle ustálenej judikatúry v podobe rozhodnutí o žalobách o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom veci, resp., že určitá vec patrí do dedičstva (napr. uznesenie NS SR sp. zn. 8Cdo/156/2018 v bode 21. odôvodnenia; aj uznesenia 1Cdo/26/2007 a 3Cdo/44/2008).

45. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu súd posudzuje, či je podaná žaloba vhodným procesným nástrojom ochrany práv žalobcov, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snáď nevyvoláva zbytočné súdne konanie. Dovolací súd zhodne s odvolacím súdom konštatuje, že sa v tomto prípade dosiahlo odstránenie spornosti práva. V podanom dovolaní ani samotný dovolateľ spornosť vlastníctva nenamieta, napokon i jeho snahy z roku 2010 boli na základe protestu prokurátora Správou katastra ukončené zápisom v prospech pôvodných žalobcov. Dovolací súd na základe rozsudkov nižších súdov uzatvára, že podaná žaloba je vhodne zvoleným procesným nástrojom na určenie vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam.

46. Navyiac z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/103/2018, na ktoré dovolateľ v rámci namietaného odklonu poukazuje, vyplýva, že žalobca sa žalobou domáhal určenia neplatnosti darovacej zmluvy, pričom Najvyšší súd SR v uvedenej veci vyjadril názor, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na veci, pretože žalobou nedosiahne požadovaný stav a nehnuteľnosti nebudú automaticky zahrnuté do dedičstva tak, ako to žalobca zamýšľal dosiahnuť žalobou, čo je úplne odlišný skutkový stav od prejednávanej veci.

47. Dovolací súd teda nezistil odklon odvolacieho súdu od doterajšej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nad rámec uvedeného záveru dodáva, že:

1. ak po podaní určujúcej žaloby na súd, ktorej predmetom je určenie, že konkrétna vec patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, jeden z manželov, ktorý bol žalobcom, zomrie, môžu v spore ako aktívne legitimované osoby pokračovať aj dedičia poručiteľa (prípadne ktorýkoľvek z dedičov);
2. predmetom súdneho konania zostane určiť či súdená (hnuteľná/nehnuteľná) vec patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov (pôvodných žalobcov);
3. preživší manžel i ostatní dedičia môžu preukázať naliehavý právny záujem na takejto určovacej žalobe, keďže bezpodielové spoluvlastníctvo manželov sa vyporiada v dedičskom konaní a následne bude/môže byť súdená vec aj predmetom dedičského konania.

48. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd odmietol dovolanie v súlade s ustanovením § 447 písm. f) CSP, lebo nie je odôvodnené prípustnými odvolacími dôvodmi.

49. O nároku žalobcov 1/, 2/ a 3/ na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalobcov v dovolacom konaní, ktorým priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu proti žalovanému 1/ (§ 255 ods. 1 CSP). O výške náhrady trov rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím v súlade s ustanovením § 262 ods. 2 CSP. Žalovanej 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznal pretože strana žalovaných nebola v tomto spore úspešná.

50. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.